

DEO OPTIMO MAX.
UNI ET TRINO,
VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS, manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis decimo-tertio mensis Januarii, anno Domini M. DCC. LII.

M. GUILLELMO DE MAGNY,
Doctore Medico, Præside.

An à vasorum auctâ aut imminutâ irritabilitate *omnis morbus?*

I.

NATURA corporis, inquit Hippocrates, principium sermonis in arte Medicâ. Hinc prout Medicus illam probè noverit, eò faciliùs causas morborum evolvet & longè tutiùs ac certiùs remedia ab experientiâ indicata adhibebit. Hæc prima sunt Medicinæ limina, diu multumque iis terenda, qui ejus adyta pene-

trare volunt ; si quis enim, hujusce cognitionis expers, Medici nomen usurpat morbisque vult mederi, haud absimilis est ei qui machinæ cujuslibet fabricæ imperitus, ejus inordinatos motus turbataque organa restituere vellet. Nec ab illâ recedunt sententiâ Medici omnes qui rationalem professi sunt Medicinam. *Neque enim hi crediderunt* ut testatur Celsus, (*a*) *posse eum scire quo modo morbos curare conveniat, qui undè hi sint ignoret. Eum verò dixêre curaturum quem prima origo causæ non fefellerit, cum curari id quod ægrum est non possit ab eo qui quid sit ignoret.* Hinc vitæ & sanitatis instrumenta causæque Medico sedulò investigandæ. Porrò nihil aliud præ se fert humana machina, nisi liquoribus irriguam tubulorum compagem; quamdiù in sese impingunt invicem, tamdiu stat vita: hæc igitur consistit in reciproco solidorum fluidorumque motu ac proindè illius instrumenta solida sunt & fluida. Quænam verò requirantur conditiones in solidis & in fluidis, ut peragatur ille motus, extricare non adeò pronum est; rerum enim quæ fiunt in corpore ità abstrusa est indagatio, ut nunquam nisi à posteriori valeamus illas detegere; ab effectibus igitur, ut illa pateat veritas, nobis est procedendum: in illo motu videre est vasa extendi & contrahi, necnon quod maximi momenti est eorum contractionem ultrà æquilibrii gradum progredi ac proindè fluida hujusce contractionis ope promoveri. Vasa igitur debent esse flexilia simul & contractilia ut liquida propellantur. Verùm undè nam repetenda sit vasorum contractio plurimùm ambigitur. Ne credas, ut plurimi, ab elatere quo vasa pollent illam esse deducendam. Si enim vasorum contractio esset tantùm modò elastica, nedùm superaret æquilibrii gradum, immò vix attingeret illum terminum; nullum enim corpus nobis compertum est, quòd perfectum sibi vindicet elaterem; aliundè ut illa fiat restitutio in corpore elastico debet priùs removeri causa distensiva, aliter semper in nisu maneret, cùm verò illa causa distendens non possit removeri, nisi positâ contractione, satis evidenter apparet vasorum contractionem ab elatere non esse repetendam. Eruenda est igitur illa causa ex partium fabricâ. Vasa duplici conflantur partium genere, textu nimirum cellulari & fibris nerveis, quarum extrema prominent in interiori vasorum superficie & tomentum dicuntur. Hanc sententiam de textu vasorum comprobat autopsia experimentis fulcita; 1°. quidem nervos ad vasa propagari, distribui & illorum compositionem ingredi uno

(*a*) Lib. 1. c. 1.

ore fatentur omnes, & ut cæteras omittam distributiones, nemo est inter anatomicos qui dissentiat nervos octavi paris ad carotides, ad aortæ principium, & ad arteriam pulmonalem distribui, nervum intercostalem aortæ descendenti nervos satis conspicuos suppeditare; aliundè comprobant experimenta membranas arteriarum nihil aliud esse præter textum cellularem, maceratæ enim in folia discerpuntur, pariter si leviusculum tunicis arteriarum vulnus infligatur & flamen ope siphunculi prudenter adigatur protinùs inflantur illæ cellulæ atque tument. Hinc forsan non immeritò diceres, vasa ex nervis efformari, ita ut nervorum integumenta, quæ debent spectari tanquam textus cellularis propriè dictus, in vasorum membranas abeant, dùm pars medullosa in papillas exurgeret in parte internâ vasorum; vasa igitur sic constructa sensibilitate donari, & quidem satis exquisitâ, perspicuum est. Sensibilitas enim juxta receptam opinionem à nervis præsertim nudis est repetenda; verùm positâ illâ sensibilitate facilè admodum in contractionem rapientur vasa, etenim ubi primùm aderit causa excitans, villi vasorum convellentur ac proindè vasa contrahentur & liquida compressa propellent. Modò verò probabimus illam vasorum sensibilitatem non esse hypotheticam. Cum autem illa contractio supponat aliud quo suscitetur, illud nobis est inquirendum.

I I.

ALIBI quàm in fluidis, causam, undè solidorum sensibilitas in actum deducitur, frustrà investigabis, verùm quomodo illud fiat, hoc opus, hic labor est. An fluidorum moles? An eorum indoles? quamvis celeberrimus Boerhaavius litem dirimere videatur, dùm pronuntiat causam undè sanguis propellitur in ipsâ mole non esse inquirendam, rem tamen altiùs scrutabimur. Vasorum contractio liquorum mole suscitari nequit, nisi in quantum vasa distendit; verùm si exindè deduceretur, vasorum actio foret in ratione quantitatis fluidorum ac proindè ubi major foret fluidorum quantitas, major etiam foret vasorum contractio: hæc vel illa fluidorum indoles minimè faceret ad illam contractionem, quod est omninò falsum; detractâ enim in morbis largâ sanguinis copiâ, sæpè fit ut adaugeatur illa contractio, aliundè nedum sanguinis copia contractioni faveat, immò sæpissimè illam reprimit & sistit: deindè in cacochymicis affectibus, in quibus turget ut plurimùm plethora seri, adeò

debilis vaſorum eſt contractio ut vix tactu percipi poſſit. Vaſorum igitur contractio non eſt in ratione quantitatis fluidorum, ſed in ratione eorum indolis. Mutatâ enim fluidorum indole mutatur & vaſorum contractio. Si enim quâcumque de cauſâ acres evadant humores, ſtatim frequentiùs & vividiùs vaſa contrahuntur; minutâ autem fluidorum magis quam par eſt ἐνεργείᾳ minuitur ad langorem uſque vaſorum contractio, quod evidens eſt in virginum chloroſi & in omnibus morbis ab exuperantiâ ſeri. Adde quòd poſitâ hac ſententiâ experientiæ adeò congruâ, facilè admodum concipitur vaſa tunc contrahi poſſe ultrà æquilibrii terminum. Cùm verò ſingulâ ſyſtole non exinaniantur vaſa, remanente contractionis cauſâ, in ſyſtole remanerent, niſi à violentâ cauſâ ex illo ſtatu diſturbarentur; patet proindè ſolidorum diaſtolem à liquidis vi propulſis eſſe eruendam. His ritè ponderatis vitæ cauſæ in aprico collocantur. Vita enim juxta noſtram hanc ſententiam eſt perpetuum ſenſationis exercitium, cujus objectum ſunt fluida ſtimulantia, organum verò ſunt ſolida utpotè ſenſibilitate prædita, ſed cum ad ſenſationis cujuſcumque exercitium, prævia requiratur impulſio quâ objectum ad organum applicetur, ideò ad vitam conſtituendam non tantùm requirebantur ſenſationis inſtrumenta, ſed etiam hujus impulſionis inſtrumentum; quapropter ſupremus naturæ Conditor in centro vaſorum collocavit inſtrumentum, cor nempè fibris muſcularibus contextum, cujus beneficio maxima vi protruſi liquores perfectè ſolidis applicantur, undè ſenſationis exercitium; liquidis enim ſic propulſis vaſa extenduntur, ſicque ſenſibiliora redduntur, ac proindè activæ fluidorum partes majori cum ἐνεργείᾳ impingunt in villoſam vaſorum ſubſtantiam; hinc illorum in fluida reactio. Illud ſanè conſiderantem rapit in admirationem, quod abſque novo medio exerceatur illius muſculi actio; ut enim ſtimulatis vaſorum villis in actum vaſa deducuntur, ſic nervis cordis, præſentiâ fluidi, contrectatis ſuſcitatur illius contractio. Sed cum ad aliorum vaſorum contractionem contactus liquorum non ſufficiat, ſed requiratur adhuc impulſio, fluida ſolidis applicans, deſiderabatur inſtrumentum, quo propulſus ſanguis cordi vividè applicatus, illius ſuſcitaret actionem, cor enim non poteſt eſſe in ſe ipſum impulſionis inſtrumentum; illud facilè patebit attendenti quantum infringatur illa impulſio, dùm fluida ex minori in majorem traduntur diametrum, ex arteriis nempè in venas, ideò videlicèt extrema venarum, cordi vicina, fi-

bris instruuntur muscularibus, quarum ea vis est, ut fluida validè propellant in cava cordis, ut illius suscitetur actio; illarum autem fibrarum actionis causa in ipsummet cor, repetenda venit, tùm à reliquiis impulsionis, liquidis à corde communicatæ, tùm longè magis ab impulsione sanguinis, dum corde contracto ex ventriculis in auriculam refluit, & vi satis validâ fibris modò dictis applicatur. Quomodo vita foveatur satis in propatulo est; dum enim impulsio quâ fluidâ solidis applicantur uniformis est & æquabilis, viget sanitas; vasa enim non vividiùs fluida premunt ac ipsa premuntur, fibræ nec laxitate, nec rigiditate nimiâ laborant, & fluida debitâ donantur temperie; verùm statim atque sensationis organum, objecto vividiùs languidiùsve quàm par est afficitur, tunc in promptu est morbus, sæpè mortis prænuntius, destruuntur enim vel saltem læduntur sanitatis causæ.

III.

QUEMADMODUM in vasorum sensibilitate, vitæ causæ debent reponi, sic illam sensibilitatem ex fabricâ vasorum repetere non est incongruum; Zimmermannus (a) enim vasa esse irritabilia contendit, & experimentis suffultus hanc irritabilitatem præcipuè nervis perreptantibus deberi asserit; *in expirante cane*, inquit, *quiescentibus vasis, irritatis tum venosis tum arteriosis canalibus in parte illorum interiori, cum scalpello aut cum oleo vitrioli usque ad tertias illarum diametri sese contraxerunt arteriæ, venæ paulò minus.* Cùm illa sensibilitas in actum deduci nequeat, nisi quatenùs excitetur præsentiâ corporis stimulantis, & ad cujusvis sensationis exercitium eadem requirantur, ideò vitalem motum, sensationis exercitium appellare non dubitamus. Illud autem clariùs innotescet perpendenti, nervos in vasis prominere sub formâ ad sensationem producendam aptissimâ: in parte enim vasorum interiori, sicut & in aliis locis in quibus sensationes sunt exercendæ, nervi sunt molles, pulposi, involucris orbati; adeò autem necessaria est ad motum vitalem illa nervorum mollities, ut quâ ratione indurescunt nervi, eâ imminuatur vita & accedat senectus. Undenam enim potiùs repetenda senectus, nisi ex rigiditate & callositate, ut ita dicam, quam vasa sibi comparant ab impulsione fluidorum iterùm & iterùm repetitâ? Vitalis sanè motus longè citiùs decresceret & fatisceret, nisi prudenti naturæ consilio, mucagine vasa intùs oblinirentur. Non minùs ab inertiâ defenduntur, dum stimulantiores evadunt corporis humo-

(a) Zimmer. differtat. de irritabilitate.

res, quâ proportione imminuitur papillarum ſenſibilitas : tunc enim obliteratis pro parte vaſis depuratoriis, diutiùs intrà vaſa remanent liquida, hinc major illorum activitas. Maximâ igitur curâ cavendum eſt ne vividiùs afficiantur hæc organa, ut enim viſus lumine vividiori, auditus ſono acutiori læduntur, imò ſæpè deſtruuntur, ſic ſanitas peſſumruit, quando fluida vividiùs applicantur ſolidis ; ſic qui liquoribus ardentibus nimiùm indulgent, præmaturam accerſunt ſenectutem.

I V.

VASORUM *irritabilitas* eſt illorum ad ſenſum habilitas : exceſſu vel defectu poteſt depravari ; hinc duplicis capax vitii ; hoc utrumque vel eſt congenitum vel acquiſitum ; prius, temperamentum ; poſterius verò morbum conſtituit ; ſi temperamentum, ad totum corpus pertinet ; ſi verò morbus vel totum corpus vel peculiarem tantummodò partem afficit. Congenitum ſenſibilitatis vitium vel eſt exindè repetendum, quòd papillæ nerveæ nimis promineant, vel nimis deprimantur ; majorem enim vel minorem indè deducunt corporis ſenſibilitatem omnes Phyſiologi. Inquilinæ verò ſenſibilitatis duplici de causâ acquiritur depravatio ; una interna, quæ intra vaſa, altera externa, quæ extrà vaſa deprehenditur ; internam conſtituit ipſiuſmet ſenſationis objecti vitium, fluidorum nempè ; ſi enim acriores vel abundantiores ſucci, nimiæ ſenſilitati anſam præbent ; quæ nimis obtunditur, ſi vappeſcant humores, vel copiâ deficiant. Licet enim modo longè diverſo agant & fluidorum indoles & illorum moles genuinam *irritabilitatem* depravando, æquè tamen partium lædunt temperiem ; ſive enim adſit plethora, ſive humorum peccet acrimonia, nimis æqualiter partium excitatur ſenſibilitas ; in utroque enim caſu occurrit & nimia partium tenſio, & nimia fluidorum ſolidis applicatio ; ſi corrugantur ſolida, maximus eſt attritus fluidorum ad ſolida ; ſi exporrigantur vaſa, magis prominent papillæ nerveæ, ac proindè fluidorum actioni ſuſcipiendæ aptiores ſunt ; ergò res redit eòdem. Pari de ratione obtunditur vel extinguitur vaſorum ſenſilitas, ſive molis defectu ſive vappiditate peccent humores ; cùm enim partes ſint ſenſiles in ratione tenſionis, liquidò patet extenſionis defectum, & minorem, quàm par eſt, liquorum copiam æquè ſenſilitatem obtundere, ac liquorum vappiditatem : depravatæ verò ſenſilitatis cauſæ externæ, ſunt omnia quæ nervos exteriùs afficere valent, ut frigus, vulnera, animi pathemata, compreſſio ; ner-

vos enim commovendo, organa vitæ maximè afficiunt; posito quòd enim ex contextu nervorum conflentur vasa, minimè mirum videbitur quòd hæc illorum motibus obsequantur. Exindè in propatulo est causa motûs submuscularis, adeò conspicua in affectibus animi; illæ autem causæ majorem sensibilitatis gradum suscitant, vel illam prorsùs extinguunt, prout ipsæmet extenduntur; si enim validissimè agant, sensilitatis ità obtunditur principium, ut prorsùs fatiscat & aboleatur solidorum oscillatio; tunc enim liquidi nervosi præpeditur appulsus: sic ex nimiâ compressione, nimio frigore, vividioribus animi pathematis vita subitò corruit, vel saltem maxima urget difficultas. Exindè igitur videre est motum vitalem æqualiter fatiscere, sive sensibilitatis obtundatur principium & destruatur, sive ad partem non allabantur vel effæti liquores ad illam appellant; patet indè ratio undè cor & alia corporis agentia sensum & motum amittant ligatis eorum nervis vel arteriis; sic, verbi gratiâ, ligatis nervis cardiacis, cor evadit paraliticum, haud secùs ac ligatis arteriis coronariis; in priori enim casu destruitur sensibilitatis principium, in secundo verò causa illud principium excitans removetur.

V.

ACCEDENTE unâ ex his causâ, gravissima nobis imminent mala. Ex nimiâ sensibilitate mobilior evadit tota nervorum compages, exquisitior fit sensus, impressiones quæ priùs languidè admodùm corpus afficiebant, nunc molestè in idem agunt; fibræ enim vel nimiam patiuntur distensionem, & disruptionem minantur, vel corrugantur, & indè rigidiores factæ, vasa ad nimiam contractionem sollicitant, fluida nimis comprimuntur, suæ expansioni nimiùm renituntur vasa; hinc fluidorum solidis nimia applicatio & ingratæ sensationis perceptio; ex insueto enim irritationis motu ardoris dolorisve sensu mens afficitur, quæ, vigente sanitate, vix quidquam eorum quæ in corpore peraguntur, percipere valet. Verùm si diutiùs & intensiùs adaugeantur causæ solidorum, *irritabilitatem* adaugentes, lethalis imminet catastrophe; ex vividiori enim concussu contunduntur & abraduntur vasorum papillæ, illarumque destruitur mollities, nervosis partibus adeò necessaria, ut sua adimpleant munia, hinc vasa debilitantur, ac tandem perit eorum actio; hinc mors brevì subsequitur. Quando vehementiùs urgent symptomata, exindè subnascuntur pulsus durus, renitens, frequens, calor, dolor, liquorum stasis, phlogoses, tumores, abscessus, gangrenæ; exindè pa-

riter phrenetides, pleuritides, nephretides, quorum omnium causa in nimiâ fibrarum irritatione meritò reponenda venit. Nec minùs vitæ functionibus ritè peragendis adversatur nimis imminuta vasorum *irritabilitas*; ex illo enim vitio sobolescit solidorum laxitas, ac proindè eorum debilitas, debiliùs igitur contrahuntur, segniùs peragitur humorum motus, lentior fit sanguinea moles, tardiùs & in quantitate minori secernuntur spiritus animales, nec mirum si torpescant corporis functiones; chylus indè mutuatur labem, nec fit accurata sanguinis & cæterorum liquorum miscela, vitalis laticis sales & sulphura ab invicem sese expediunt, & in varia concreta facescunt, quæ huc & illuc appulsa, obstructiones & tumores procreant; serum stagnat, undequaque effluit, hinc œdema, anasarca, leucophlegmatia, hydrops & omnes morbi ab exuperantiâ seri; pariter éxindè nascuntur soporosi affectus, sensuum hebetudo, humorum spontanea corruptio, & alia numero infinita ex eâdem causâ, scilicet ex imminutâ vasorum sensibilitate, quæ quidem si conjungantur cum illis quæ prodeunt ex nimiâ solidorum *irritabilitate*, omne morborum genus absolvunt.

Ergò à vasorum auctâ aut imminutâ irritabilitate *omnis morbus.*

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Carolus Geille de S. Leger.	*M. Joannes-Franciscus Clemens Morand, Regiæ Societatis Lugdunensis socius.*	*M. Laurentius Ferret.*
M. Jacobus-Ludovicus Alleaume.	*M. Martinus Nouguez.*	*N. Joannes-Jacobus Belleteste, Scholarum Professor designatus.*
M. Claudius-Franciscus Grandclas, Stanislai Poloniarum Regis, Lotharingiæ & Barræ ducis Consiliarius & Medicus.	*M. Ludovicus-Alexander Gervaise.*	*M. Michael-Philippus Bouvart, Professor Regius, & Regiæ Scientiarum Academiæ Socius.*

Proponebat Parisiis JACOBUS GOURLEZ DE LA MOTTE, Parisinus, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, A. R. S. H. 1752, A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1752.